

Asia: VN/28631/2021

Lausuntopyyntö työryhmän loppumietinnöstä yrityksen saneerauksesta annetun lain kehittämiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

HELSINGIN HOVIOIKEUS

19.5.2022

Oikeusministeriölle

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö dnro VN/28631/2021

Asia: Hovioikeuden lausunto yrityksen saneerauksesta annetun lain kehittämistä koskevasta työryhmän loppumietinnöstä

Hovioikeus esittää pyydettyinä lausuntona viitteessä mainitusta asiasta seuraavaa.

Yleistä

Loppumietintö liittyy EU:n maksukyvyttömyysdirektiivin täytäntöönpanoon. Direktiivin täytäntöönpanoa koskevat ehdotukset on valmisteltu ensin (työryhmän välimietintö). Loppumietinnössä on puolestaan arvioitu hallitusohjelman tavoitteisiin liittyviä yrityssaneerauslain kansallisia muutostarpeita.

Hovioikeus pitää muutosehdotuksia yleisesti ottaen kannatettavina. Erityisen kannatettavia ovat ne ehdotukset, joilla pyritään sujuvoittamaan ja yksinkertaistamaan menettelyä ja ne ehdotukset, joiden tavoitteena on ehkäistä saneerausmenettelyssä ilmenneitä epäkohtia. Näillä ehdotuksilla on kuitenkin jäljempänä mainituista syistä vain vähäiset vaikutukset muutoksenhakuun. Muutoksenhaun kannalta merkitystä on erityisesti niillä ehdotuksilla, joilla selvennetään yrityssaneerauslain tulkinnanvaraisia säännöksiä. Loppumietinnön muutosehdotukset painottuvat sellaisiin kysymyksiin, joilla on enemmän merkitystä menettelyyn käräjäoikeudessa kuin hovioikeudessa.

Saneerausmenettelyn joutuisuus ja kustannustehokkuus

Taloudellista perusselvitystä, saatavailmoituksen toimittamista, nopeaa saneerausmenettelyä ja äänestyslausumien toimittamista koskevien ehdotusten sekä muiden menettelyn sujuvoittamista koskevien ehdotusten voi olettaa nopeuttavan saneerausohjelman aikaansaamista ja vähentävän käräjäoikeuksien työmäärää. Muutoksenhaun kannalta vaikutukset ovat ilmeisen vähäisiä.

Muut menettelyä koskevat parannukset

Yrityssaneerauslain 27 §:ssä on säädetty velallisen mahdollisuudesta vetäytyä vuokra- tai vuokrausluottosopimuksista ja työsopimuksista. Lisäksi on säädetty mahdollisuudesta vetäytyä täyttämättömistä ei-tavanomaisista sopimuksista. Loppumietinnössä ehdotetaan lainkohtaan laajennusta siten, että velallinen voisi vetäytyä selvittäjän suostumuksella muistakin luontoissuoritusvelvollisuuden sisältävistä sopimuksista. Ehdotuksen tarkoituksena on edesauttaa saneerausten onnistumista, ja sitä voi pitää sinänsä kannatettavana. Loppumietinnössä on pohdittu myös koko velallisen sopimusvastuuta koskevan sääntelyn uudistamista, mutta valmistelussa ei ollut aikataulusyistä mahdollista päätyä tähän vaihtoehtoon. Oletettavaa on, että kokonaan uusi sääntely olisi ollut mahdollista laatia nykyistä yrityssaneerauslain 27 §:ää selkeämmäksi. Säännökseen liittyvät tulkintaongelmia, joista vain tavanomaisen ja ei-tavanomaisen sopimuksen välinen rajanveto näyttäisi nyt poistuvan.

Yrityssaneerauslaissa ei ole säädetty mahdollisuudesta ottaa saneerausohjelmaan koko saneerausohjelman raukeamista koskevaa ehtoa. Tästä huolimatta on tapauksia, jossa tällainen ehto on otettu ohjelmaan tai jossa selvittäjä on hakenut velkajärjestelyjen raukeamista koskevan ehdon nojalla koko ohjelman raukeamista. Tilanne voi olla myös muutoksenhaussa ongelmallinen varsinkin, jos valittaja vetoaa vain näyttöratkaisun virheellisyyteen osaamatta kiinnittää huomiota ehdon lainmukaisuuteen tai tulkintaan. Ehdotettu selvennys on siten kannatettava.

Myös muut saneerausmenettelyä koskevat parannusehdotukset ovat kannatettavia, mutta niihin ei liity muutoksenhaun kannalta maininnan arvoisia kysymyksiä.

Väärinkäytösten ehkäiseminen

Kuten loppumietinnössä on todettu, konkurssin viivyttämiseksi tehdyt ja toistuvat saneeraushakemukset aiheuttavat suuren osan käräjäoikeuksien työmäärästä. Tähän ongelmaan on lainsäädännöllä vaikea puuttua. Ne muutosehdotukset, joilla on vaikutusta saneerausmenettelyssä ilmenneisiin epäkohtiin, ovat varsin vähäisiä. Ehdotuksessa ei ole esimerkiksi katsottu voitavan puuttua edes selvästi viivyttelytarkoituksessa tehtyihin hakemuksiin siten, ettei hakijalle tarvitsisi varata tilaisuutta täydentää hakemustaan. Vaikuttaakin siltä, että tehokkain tapa puuttua epäkohtiin on tuomareiden koulutus ja erikoistuminen sekä sen myötä tuleva varmuus jättää väliaikaiset kiellot myöntämättä ja antaa mahdollisimman nopeasti ratkaisu puutteellisiin tai perusteettomiin hakemuksiin. Myös esityölausumilla on merkitystä. Esimerkiksi lyhyttä hakemusten täydentämisaikaa korostavat lausumat antavat tukea olla myöntämättä pitkiä tai toistuvia määräaikoja.

Puutteelliset tai perusteettomat hakemukset jätetään tutkimatta tai hylätään käräjäoikeudessa. Niitä koskevat valitukset aiheuttavat suhteellisen vähän työtä hovioikeudessa. Tällaisissa asioissa ei yleensä ole perusteita myöntää väliaikaisia kieltoja eikä myöskään jatkokäsittelylupaa, ellei käräjäoikeudessa ole tapahtunut merkityksellistä menettelyvirhettä. Menettelyvirheen tilanteessa asia yleensä tulee palautettavaksi käräjäoikeuteen. On myös oletettavaa, että tällaisissa asioissa muutosta ei usein edes haeta, koska velallinen on jo asetettu konkurssiin.

Samaan aikaan saneeraushakemuksen kanssa vireillä olevaa konkurssihakemusta on mahdollista käsitellä rinnakkain saneeraushakemuksen kanssa ratkaisukypsäksi saakka, ja näin usein menetelläänkin. Loppumietinnössä tuodaan kuitenkin esille, ettei käytäntö ole kaikissa tuomioistuimissa yhtenäistä. Näin ollen on paikallaan selventää lakia siten, että rinnakkainen käsittely on pakollista.

Saneerausasioissa vaaditaan oikeustieteellisen koulutuksen saaneen asiamiehen käyttöä vasta sen jälkeen, kun hakemus on riitautettu. Yleisesti tunnettu on se loppumietinnössä esiintunut ongelma, että saneerauskonsultit myyvät palvelujaan konkurssiuhan alla oleville velallisille ja että juuri näissä tapauksissa hakemukset ovat usein puutteellisia. Ehdotuksen mukaan silloin, kun samaan aikaan on vireillä konkurssihakemus, asiamiehenä tulee toimia oikeustieteellisen koulutuksen saanut asiamies. Tämä perustuu siihen, että tällaista saneerausasiaa voi perustellusti pitää riitaisena, vaikka itse saneeraushakemusta ei olisi vielä riitautettu. Konkurssin vireillä ollessa vaaditaan siten jo alusta lukien kelpoinen oikeudenkäyntiasiamies. Hovioikeus pitää ehdotusta kannatettavana. Mikäli asiamiehen kelpoisuusvaatimuksia muutetaan ehdotetulla tavalla, vahingonkorvausvastuun ulottaminen avustajaan tai asiamieheen ei vaikuta tarpeelliselta.

Muutoksenhaussa tulkintaongelmaa on aiheuttanut tilanne, jossa käräjäoikeus on jättänyt velkojia kuulematta tutkimatta puutteellisen hakemuksen. Tuolloinhan velkojat eivät ole vielä riitauttaneet

hakemusta. Tämä tulkintaongelma ilmeisesti poistuu niissä tapauksissa, joissa on samanaikaisesti ollut kysymys konkurssiin asettamisesta.

Lausunnon valmistelu

Lausuntoa on hovioikeudessa valmistellut hovioikeudenneuvos Mirja-Leena Nurmi.

Hovioikeuden presidentti

Asko Välimaa

Rantala Anssi
Helsingin hovioikeus